

парку чи в жилих приміщеннях диференційованих зон сприятиме підвищенню санітарно-гігієнічних показників у цілому, і знизить рівень мікробного забруднення повітряного середовища.

Список використаних джерел:

1. Дерев'янку Т. В. Протимікробні властивості біогенних летких органічних речовин деревних рослин. *Біологія та екологія*. 2019. Т. 5, № 1. С. 107–112.
2. Дерев'янку Т. В., Ананьєва М. М., Фаустова М. О., Лобань Г. А. Порівняльна характеристика антимікробної дії фітопрепаратів. *Вісник проблем біології і медицини*. 2020. Вип. 1 (155). С. 274–277.

***COLCHICUM AUTUMNALE* L. У НАЦІОНАЛЬНОМУ ДЕНДРОЛОГІЧНОМУ ПАРКУ «СОФІЇВКА» НАН УКРАЇНИ**

Джус Л. Л., молодший науковий співробітник

Чеканов М. М., молодший науковий співробітник

Фабрика М. Р., молодший науковий співробітник

Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України

Colchicum autumnale L. — найбільш поширений, як у природі, так і в культурі представник роду *Colchicum* L. Цей європейський вид занесений до Червоної книги України. В Україні проходить східна межа його природного ареалу. Рослина отруйна, містить алкалоїди, має цінні лікарські властивості та високі декоративні якості [5].

Ареал виду широкий і охоплює практично усю Європу за виключенням Скандинавії і Балтії. В Україні найвища чисельність зареєстрована у Карпатах, за межами гірських районів окремі популяції трапляються на Поділлі та у центральній частині Полісся [5].

У Національному дендрологічному парку «Софіївка» НАН України інтродукується з 1969 року й культивується на колекційній ділянці трав'янистих багаторічників (кв. 1), дослідно-інтродукційній ділянці ім. В.В. Мітіна (кв. 3) [4].

C. autumnale - трав'яниста рослина, 10–25 см заввишки, геофіт, ефемероїд. Бувльбоцибулина сидить досить глибоко в ґрунті, щороку змінюється. Відновлення відбувається влітку за рахунок дочірньої цибулини, яка розвивається при основі материнської, а восени наступного року сягає великих розмірів і цвіте; материнська цибулина влітку перед цвітінням дочірньої виснажується, віддаючи поживні речовини на

утворення плодів, і всихає. Листків 3–8, вони широко або довгасто-ланцетні, тупі, плоскі, 12–30 см завдовжки, 1,5–4,0 см завширшки. Кожна рослина утворює від 1 до 5 двостатевих лійкоподібних квіток. Листочки оцвітини завдовжки 4,0–7,0 см, еліптичні, рожеві або рожево-пурпурові, зрідка — білі. Тичинок 6, з них 3 внутрішні довгі, а 3 зовнішні короткі, вони прикріплені до зівя оцвітини. Пиляки великі, помаранчево-жовті, вдвічі коротші за листочки оцвітини. Плід — коробочка 3,0–4,0 см завдовжки. Насіння сферичне, зморшкувате, коричневе.

Квітне у вересні — жовтні, плоди дозрівають у травні — липні наступного року. Квіти запилюються бджолами, мухами, можливе самозапилення. Основний спосіб поширення — міркеохорія, тобто розповсюдження за допомогою мурах. Враховуючи невеликий розмір насінин, певну роль у поширенні виду може відігравати вітер.

У природі *C. autumnale* зростає, на вторинних луках, пасовищах, сінокосах, на заплавах луках, гірських схилах, що відносяться до класу *Molinio-Arrhenatheretea* та *Sedo-Scleranthetea*, на свіжих дерново-підзолистих та бурих лісових ґрунтах. Рослина досить волого і світлолюбна, віддає перевагу свіжим дерново-підзолистим та бурим лісовим ґрунтам, також добре росте на плодючих супісках і суглинках [5].

В Україні *in situ* цей вид охороняється в Ужанському національному парку, Карпатському біосферному заповіднику, ботанічному резерваті «Високий камінь», Жденіївському та Нижньоворітському лісництвах Воловецького держлісгоспу, Карпатському національному природному парку та національних природних парках «Вижницький», «Подільські Товтри», «Гуцульщина» і «Сколівські Besкиди», заказнику «Чорний діл», ботанічному заказнику «Розмарія» та інших заказниках місцевого значення [1].

Вид внесено до регіональних охоронних списків Закарпатської, Івано-Франківської, Хмельницької, Львівської, Тернопільської та Чернівецької областей [3].

В Україні *ex situ* *C. autumnale* вирощують у Національному ботанічному саду ім. М.М. Гришка, Донецькому та Криворізькому ботанічних садах НАН України, у дендропарку «Олександрія» НАН України, ботанічних садах Дніпропетровського, Волинського, Київського, Одеського, Чернівецького, Харківського, Хмельницького та Ужгородського національних університетів, Полтавського та Сумського педагогічних університетів, Українського національного лісотехнічного університету, Кам'янець-Подільського державного аграрно-технічного університету, Запорізькому міському дитячому ботанічному саду, Кременецькому ботанічному саду, на дослідній ділянці лікарських рослин Івано Франківського медичного університету, у Сирецькому дендрологічному парку, дендрологічному парку біосферного заповідника «Асканія-Нова» ім. Ф.Е. Фальц-Фейна УААН [1-4].

Зважаючи на поліморфність, географію поширення *C. autumnale*, а також на історичний досвід культивування рослин цього виду, він є перспективним для ширшого вирощування в Україні.

Поряд зі скороченням природного ареалу виду і зменшенням кількості та чисельності популяцій у природних місцезростаннях, спостерігається тенденція до розширення культивованого ареалу *C. autumnale*, як в Україні, так і поза її межами, що свідчить про ефективність збереження цього цінного виду *ex situ*.

Список використаних джерел:

1. Гнатюк А. Сучасний стан охорони видів роду *Colchicum* L. в Україні *ex situ* та *in situ*. Вісник Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Інтродукція та збереження рослинного різноманіття. 2009. Вип. 22/24. С. 108–109.

2. Каталог лікарських рослин ботанічних садів і дендропарків України : довідковий посібник / за ред. А. П. Лебеде. Київ : Академперіодика, 2009. 160 с.

3. Каталог раритетного біорізноманіття заповідників і національних природних парків України. Фітогенний, мікогенний, фітоценотичний фонд / за ред. С. Ю. Поповича. Київ : Фітосоціоцентр, 2002. 276 с.

4. Рідкісні та зникаючі види колекції трав'янистих рослин Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України : довідник / упоряд.: А. А. Куземко, І. П. Діденко, Т. А. Швець, І. В. Чіков, Л. Л. Джус, М. М. Чеканов. Київ : Паливода А.В., 2015. 180 с.

5. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.

РОДИНА *ORCHIDACEAE* У ФЛОРИ НПП «НИЖНЬОДНІПРОВСЬКИЙ»

Дзеркаль В. М. Національний природний парк «Нижньодніпровський»

Давидова А. О. доктор філософії в галузі біології

Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України

Національний природний парк «Нижньодніпровський» (Херсонська область) створено Указом президента України від 24 листопада 2015 року № 657/2015 (Указ, 2015) з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів дельти річки Дніпро як одного з найцінніших природних заплавно-літоральних комплексів у